

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خبرنامه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

ویژه نامه هفته پژوهش - آذر ۱۳۹۵

شعار هفته پژوهش:

«مسئله مندی»، پل اتصال پژوهش به توسعه پایدار
پژوهش فناوری، غزم ملی و رویکرد جهانی

شعار روز ۲۱ آذر: پژوهش، فناوری و پژوهش‌های کاربردی

امام خمینی

روحانیون با دانشگاهی یک مسیر دارند و مسئولیت این دو طایفه از همه
طوایف دیگر بیشتر است برای اینکه اگر چنانچه به شرایط عمل بشود انسان
درست می شود.

مهمترین عامل در کسب خودکفایی و بازسازی، توسعه مراکز علمی و
تحقیقات و تمرکز و هدایت امکانات و تشویق کامل و همه جانبه مخترعین و
مکتشفین و نیروهای متعهد و متخصصی است که شهامت مبارزه با جهل را
دارند و از لاک نگرش انحصاری علم به غرب و شرق بدر آمده و نشان داده اند
که می توانند کشور را روی پای خود نگه دارند.

مقام معظم رهبری

بدانید که بدون تحقیق، بدون نوآوری، بدون ژرف یابی در هیچ مقوله ای انسان
نمی تواند به هدف های والا دست پیدا کند.

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

- دولت مدرن یعنی دولت دانش بنیان
- امروز مرکز پیشرفت جهان، علم و دانش است.

زنده یاد، دکتر صادق آئینه وند

اگر امر پژوهش را به معنای عام در طول تاریخ اسلام در نظر بگیریم، از نیمه دوم قرن دوم هجری فعالیت های خوبی در شیعه می بینیم. این حرکت، حرکتی است که در مراکز علمی و حلقه های تدریس شیعه در بصره و کوفه و مناطق دیگر شروع شد. فعالیت های خیلی خوبی هم بودند. شاعران برجسته و اندیشمندان و متفکران خوبی در این عصر ظهور کردند. عصر دیگری که می توانیم نام ببریم، عصر پایان قرن چهارم هجری است که در آن هم تحول بسیار خوبی را شاهدیم. در تاریخ تحقیقات شیعه، آثار ارزشمند فکری، فقهی، کلامی، تاریخی، حدیثی، و تفسیری از این مدخل وارد میدان شدند. البته اگر دقیق نگاه کنیم، بخش عمده ای از تحقیقات جهان اسلام بر دوش دانشمندان شیعه بوده است، چه در حوزه های معرفتی و فلسفی و کلامی، چه در حوزه های تاریخی و چه در حوزه های ادبی و فکری. در ادبیات، اصلاً صبغه شیعی است. وقتی می خواهند عظمت یک شاعر را بیان کنند می گویند: «تَرْقُضُ فِی شِغْرِهِ»؛ یعنی در شعرش رنگ و بوی شیعی دارد؛ یعنی فوق العاده است. یاقوت حموی می گوید: اصلاً غالب اصحاب سیره مغازی شیعه بودند؛ یعنی بخش عظیمی از سیره و مغازی و کارهایی که توسط اخباریان انجام گرفته از سوی شیعیان نوشته شده است. پس شیعه نقش عظیمی در تاریخ و فرهنگ و تمدن اسلامی دارد.

پژوهش دکتر پورنامداریان

پژوهش یا تحقیق، عبارت از جستجوی پاسخ حتی المقدور درست برای پرسش یا مسئله ای که در قلمرو یکی از دانستنی بشر برای کسی که در آن زمینه تخصص یا آگاهی دارد مطرح شده است. در این تعریف چند نکته را باید در نظر داشت. یکی اینکه تحقیق یا پژوهش غالباً توسط کسانی صورت می گیرد که در رشته ای از علوم، آموزش لازم را دیده باشند. دوم آنکه در حوزه تخصصشان مسئله ای برای آنان مطرح شده باشد. سوم آنکه پاسخ به مسئله حتی در آنجا که توسط محققان متخصص پژوهش و تحقیق می شود همواره به پاسخی قطعی و غیرقابل تردید منجر نمی شود. چه بسا محقق دیگری، در زمانی دیگر با نگاه به مسئله از دریچه ای دیگر به پاسخی دیگر برسد. هر تحقیقی در زمانی معین و امکانات موجود در صورتی که به قاعده انجام شود، می تواند کامل و قابل قبول باشد اما معلوم نیست که با پیدا شدن امکانات و اطلاعات تازه تر قطعیت و درستی خود را حفظ کند.

با پیشرفت علوم و تجربه ها و تحقیقات متعددتر و متنوع تر و افرادی با ذهنیت های مختلف، هم مسئله ها محدودتر می شود و هم امر تحقیق و پژوهش دشوارتر می گردد. محدود از این جهت که به تدریج مسائل بسیار در نتیجه تحقیقات جدید از مقام مسئله بودن خارج می شود و دشوار از آن جهت که از یک طرف مسائل دقیق تر عنوان می شود و از طرف دیگر حجم اطلاعات انباشته شده که محقق باید با آنها آشنایی پیدا کند نیز زیادتر می شود. در دوره معاصر به سبب گسترش دانشگاه ها و به تبع آن افزونی متخصصان در رشته های مختلف علوم و گسترش تحقیقات، مسئله یابی برای تحقیق یکی از مشکلات تحقیق است، چون بسیاری از مسائل مطرح، و پاسخی به آن داده شده است. در گذشته که علوم مختلف به علت محدودیت موضوع و منابع مثل امروز گسترش نیافته بود، کسانی که امکانات درس خواندن برایشان میسر بود، کم و بیش می توانستند همه علوم عصر را تحصیل کنند. بنابراین به علت آگاهی کم و بیش از چند رشته، مسائل بیشتری هم برای طرح و تحقیق داشتند. در دوران معاصر به سبب تخصصی شدن علوم عملاً کمتر کسی می تواند در چند رشته دست داشته باشد و در نتیجه تعدد و تنوع مسئله ها کاهش یافته است و گاهی تکرار تحقیق در مسئله ای واحد و مشابه افزونی یافته است. طبیعی است که امروزه دیگر نمی توان مثل ابن سینا هم در پزشکی فردی برجسته شد و هم در نجوم و فلسفه و عرفان و ادبیات.

آقای دکتر کریم مجتهدی

پژوهش، رکن اصلی دانش است، حتی بیشتر از آموزش. آموزش، تکرار مکررات است، پژوهش ابداع می کند، اگر اصیل باشد به همین دلیل هر تحقیق جزئی را نمی توانید یک پژوهش اصیل بدانید. این که الآن رایج شده همه می گوئیم دانش محور، یعنی پژوهش محور یعنی تا تحقیق نباشد، تا ابتکار نباشد، تا ذوق و تا پشتکار نباشد، تکراری کردن و صورتی کردن مطالب، قهقراست. یک کسی که ادعا می کند پژوهشگر است و قادر نیست بداند اصلاً پژوهش چیست، مورد پسند نمی تواند باشد. من فقط به تمام پژوهشگران اصیل و آنهایی که با صداقت کار می کنند، آنهایی که باور می کنند کار کردن، تحقیق کردن بالأخره یک روزی نتیجه مطلوب می دهد، تبریک می گوئیم.

است، می تواند مقدمه ای برای ریختن شالوده تمدن اسلامی و ایرانی باشد. این طرح ضمن پذیرش دستاوردهای جهانی این تجارب و دستاوردها را با میراث های ایرانی و اسلامی تطبیق داده و آن دسته از نظریاتی که مطابقت با ارزش های اسلامی و ایرانی دارد خواهد پذیرفت ضمن آنکه این طرح پا به پای برنامه توسعه پیش می رود.

دکتر وحیداحمدی، معاون پژوهشی وزارت علوم تحقیقات و فناوری: بزرگ ترین دغدغه من جایگاه علوم انسانی در توسعه کشور است. تحقق جایگاه مناسب برای علوم انسانی در توسعه کشور جزء با حضور خود اصحاب علوم انسانی محقق نمیشود و اینگونه نباید باشد که تصور کنیم حتما باید مدیران از رشته علوم انسانی باشند تا در کارها پیشرفت داشته باشیم. کشور ما از لحاظ بنیاد علمی و فرهنگی بر پایه علوم انسانی ظرفیت های بسیار بالایی دارد و تاریخ ما مملو از آثار، شخصیت ها و اندیشه های علوم انسانی است اما چالش ها در این حوزه هم کم نبوده و باید این موانع تبدیل به نقش های برای راهبرد و پیشرفت شود. در کشورهای پیشرفته غربی که مبنای علمی پایداری دارند علوم انسانی نقش موثری در توسعه علم ایفا می کنند و دغدغه ما این است که از فضای علمی در این زمینه به خوبی استفاده شود. علوم انسانی قطعاً می تواند نقش مهمی در زندگی روزمره مردم ایفا کند چرا که مردم ما مسائل فرهنگی شان در پیوند با علمای علوم انسانی می بینند.

دکتر حداد عادل، رئیس فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی: تحول در علوم انسانی مسئله جدیدی پس از انقلاب اسلامی نیست. از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی این مطلب مطرح بوده که باید در علوم انسانی دانشگاه ها تغییر و تحول صورت گیرد، در انقلاب فرهنگی تغییرات روی علوم انسانی متمرکز بود بنابراین بعد از بازگشایی دانشگاهها در تهران، قم دفتر همکاری های حوزه و دانشگاه و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی طی سه دهه فعالیت هایی صورت گرفت. منظور از تحول علوم انسانی زیر پا گذاشتن تمام دستاوردهای غرب در این زمینه و ساختن علم جدید نیست بلکه مسئله مهم این است که ما علوم انسانی داشته باشیم که با علوم پایه متفاوت باشد چون در علوم انسانی به تعداد فلاسفه بزرگ، مکتب داریم به همین دلیل در بسیاری از کشورها مبینیم که جامعه شناسی، روان شناسی و علوم تربیتی و... رویکرد خاص خود را دارد.

این مقام مسئول در بخش دیگری از سخنانش چهار هدف مطلوب در شورای تحول علوم انسانی را برشمرد و یادآور شد: اسلامی کردن علوم انسانی سخت ترین کار ما در این حوزه است در بخش دیگر وظیفه بومی سازی علوم انسانی را برعهده داریم حکومت باید دست نیاز خود را به سوی متخصصان علوم انسانی دراز کند و لازمه کارآیی علوم انسانی غیر از اسلامی بودن بومی شدن است. وی تاکید کرد: ما در تمامی کتاب ها و نقد آنها چهار مولفه اسلامی سازی کردن، بومی کردن، روزآمدی و کارآمدی را در نظر می گیریم.

به خاطر گسترش همین رشته های مختلف علوم، می توان گفت شیوه های تحقیق و پژوهش در هر رشته نیز تفاوت دارد و حتی در یک علم به سبب دانش های فرعی مربوط به هر علم و اختلاف ماهیت آنها با یکدیگر، شیوه های تحقیق هم با یکدیگر فرق دارد. کما اینکه ادبیات به عنوان یکی از رشته های علوم انسانی حوزه های تحقیقی متعددی دارد که نمی توان شیوه نامه تحقیقی کسانی برای همه حوزه های آن تجویز کرد. چه برسد به اینکه شیوه نامه یکسانی برای کل تحقیقات فراهم آورد. در حالی که در علوم خاص تحقیق بر آزمایش و تجربه تاکید دارد و خالی کردن ذهن از باور داشت ها و پیش داوری های قبلی، در علوم انسانی و بخصوص در بخشی از تحقیقات ادبی نمی توان ذهن را کنار گذاشت. ذهنیت در ادبیات که با آزمایش سرو کاری ندارد، هم در مسئله یابی و هم در پاسخ به مسئله نقشی قطعی و مؤثر دارد.

عرصه های پژوهش در علوم قرآنی و حدیث (مطالعه موردی نقش نقل در پژوهش)

هنوز که هنوز است در میدان های مختلف و عرصه های گونه گون جای پژوهش های جدی خالی است و پرسش های بی پاسخی یا پاسخی جو کم نیست. یکی از زوایای مهم و ناکاویده «نقش نقل در پژوهش و اجتهاد» است. از یک سوی نقش نقل در استوار سازی اندیشه ها، ایجاد گستره ها، بسستر سازی آراء، زمینه سازی اندیشه ها و مواضع و از دیگر سوی عرصه ها و آسیب های شکل گرفته از سیطره نقل و... بسیار کار آمد و مهم است.

محمدعلی مهدوی راد

مراسم افتتاحیه هفته پژوهش در سال ۱۳۹۴ با حضور دکتر غلامعلی حدادعادل، رئیس شورای تحول علوم انسانی، دکتر وحید احمدی، معاون پژوهشی وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، دکتر حسینیعلی قبادی، سرپرست پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و جمعی از استادان و اعضای هیئت علمی با رونمایی از طرح جامع اعتلای علوم انسانی در پژوهشگاه برگزار شد.

دکتر حسینیعلی قبادی: طرح جامع اعتلای علوم انسانی معطوف به پیشرفت کشور، اظهار کرد: این طرح مبنای نظری علوم انسانی در دنیای جدید و ایران را بررسی کرده است و سپس در ذیل آن رویکردهای کلان پروژه های میانی را تعریف کرده است که تمامی این برنامه ها با هماهنگی سازمان برنامه و بودجه تبدیل به پروژه های اجرایی می شود که اثربخشی آن در توسعه کشور نشان داده می شود. مدت زمان اجرای این طرح پنج سال است. این طرح با تاکید بر جنبه های فرهنگی و تمدن سازی که در افق چشم انداز جمهوری اسلامی مورد نظر قرار گرفته

یکشنبه ۱۳۹۵/۹/۲۱

افتتاحیه (ساعت ۱۱:۴۵ الی ۰۹:۳۰)

تلاوت قرآن، پخش سرود، اعلام برنامه، خیرمقدم معاون پژوهشی و تحصیلات تکمیلی، سخنرانی ریاست محترم پژوهشگاه، پخش کلیپ پژوهشگاه، سخنرانی آقای دکتر محمد روشن معاون محترم حقوقی و امور مجلس وزارت علوم تحقیقات و فناوری، پخش کلیپ هفته پژوهش فعالیت های پژوهشی سال گذشته، سخنرانی آقای دکتر عماد افروغ با عنوان «پژوهش و علوم انسانی»، «رونمایی از کتاب درآمدی بر کاربردی سازی علوم انسانی در ایران»

پژوهشکده زبان و ادبیات (ساعت ۱۴:۱۰ الی ۱۳:۳۰)

سخنرانی با محوریت پژوهش توسط آقای دکتر تقی پورنامداریان

پژوهشکده نظریه پردازی سیاسی و روابط بین الملل (ساعت ۱۵:۰۰ الی ۱۴:۱۰)

برگزاری نشست علمی با عنوان «آینده پژوهی انقلاب اسلامی» با حضور آقای دکتر فوزی و اعضای هیات علمی پژوهشکده

مرکز اسناد فرهنگی آسیا (ساعت ۱۵:۲۰ الی ۱۵:۰۰)

(پخش اسلاید از مجموعه فعالیت های مرکز)

پژوهشکده مطالعات قرآنی (ساعت ۱۶:۰۰ الی ۱۵:۲۰)

برگزاری سخنرانی با عنوان «عرصه های پژوهش در علوم قرآنی و حدیث (مطالعه موردی نقش نقل در پژوهش)» با حضور آقای دکتر مهدوی راد

دوشنبه ۱۳۹۵/۹/۲۲

پژوهشکده مطالعات اجتماعی، پژوهشکده اخلاق و تربیت، پژوهشکده مطالعات فرهنگی ارتباطات (ساعت ۱۲:۳۰ الی ۹:۳۰)

برگزاری دو پنل با عنوان «کودک، تفکر و رسانه» با حضور دکتر خانگی، دکتر دهقان، دکتر کریمی (پژوهشکده مطالعات فرهنگی ارتباطات)، سرکار خانم

آذین، خانم دکتر هدایتی (پژوهشکده اخلاق و تربیت)، آقای دکتر فاضلی (پژوهشکده مطالعات اجتماعی)

مرکز تحقیقات امام علی (ع) (ساعت ۱۴:۰۰ الی ۱۳:۳۰)

برگزاری پنل با عنوان «نقش نخبگان در خصوص مسائل جامعه از دیدگاه امام علی (ع)» با حضور آقای دکتر حسنی فر، آقای دکتر مالک شجاعی و دبیری

خانم دکتر حسینی

تحصیلات تکمیلی (ساعت ۱۵:۰۰ الی ۱۴:۰۰)

برگزاری نشست در خصوص مسائل پژوهش دانشجویی با حضور سرکار خانم دکتر حیاتی، آقای دکتر ملایی، آقای دکتر حسنی فر، آقای دکتر حمیدرضا رادفر و

هشت تن از دانشجویان پژوهشگاه

پژوهشکده زبانشناسی (ساعت ۱۶:۰۰ الی ۱۵:۰۰)

برگزاری سخنرانی با عنوان «ابعاد میان رشته ای زبان شناسی» با حضور آقای دکتر مصطفی عاصی و آقای دکتر یحیی مدرسی

سه شنبه ۱۳۹۵/۹/۲۳

پژوهشکده فرهنگ معاصر (ساعت ۱۲:۰۰ الی ۱۰:۰۰)

برگداشت مقام علمی پرفسور عبدالجواد فلاطوری، رونمایی از کتاب «دگرگونی بنیادی فلسفه یونانی» با حضور آقای دکتر محمدرضا حسینی

بهشتی (استاد فلسفه دانشگاه تهران) و سرکار خانم دکتر شهین اعوانی (معاون پژوهشی موسسه حکمت فلسفه ایران)

پژوهشکده غرب شناسی و علم پژوهی (ساعت ۱۴:۱۵ الی ۱۳:۱۵)

رونمایی از کتاب «المعتبر فی الحکمه» آقای دکتر عمادی با حضور آقای دکتر رحیمی شعرباف و همچنین سخنرانی آقای دکتر منصوری با

عنوان «رویکرد جزیره ای به علم»

پژوهشکده حکمت معاصر (ساعت ۱۵:۰۰ الی ۱۴:۳۰)

برگزاری سخنرانی با عنوان «پژوهش های فلسفی در حوزه و دانشگاه» با حضور آقای دکتر غلامرضا اعوانی

شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی (ساعت ۱۵:۳۰ الی ۱۵:۰۰)

چهارشنبه ۱۳۹۵/۹/۲۴

سخنرانی آقای دکتر پاکتچی (ساعت ۱۰:۰۰ الی ۹:۳۰)

گزارش فعالیت ها و سامانه پژوهشی پژوهشگاه (ساعت ۱۰:۳۰ الی ۱۰:۰۰)

گزارش «طرح اعتلا» (ساعت ۱۰:۴۵ الی ۱۰:۳۰)

گزارش وضعیت مجلات پژوهشگاه و معرفی نشریه برتر (ساعت ۱۱:۰۰ الی ۱۰:۴۵)

تجربه زیسته پیشکسوتان پژوهش (۱۱:۳۰ الی ۱۱:۰۰)

اختتامیه (ساعت ۱۲:۰۰ الی ۱۱:۳۰)

اهداء جوایز به (پژوهشگران برتر، کارشناسان برتر، دانشجویان برتر)